

INTRESSANT FAKTA OM VÅR OMVÄRLD KOPPLAT TILL SKOLANS KURS- OCH ÄMNESPLANER

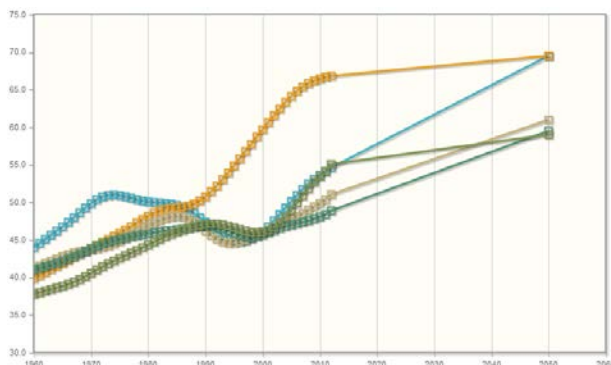

Bild: [Lusi](#)

Uppdaterad
version!

Världen är inte som vi tror, Fattigdom & Rikedom

Version: 2.00

VÄRLDEN ÄR INTE SOM VI TROR, FATTIGDOM & RIKEDOM - EN FRÅGA OM FÖRDELNING AV RESURSER

Målgrupp: Grundskolans senare år och gymnasiet

Tid: 4 lektioner. Uppgiften passar även till ett längre projekt i Geografi och samhällskunskap. Se centralt innehåll nedan i samhällskunskap och geografi grundskolan åk 7-9 samt samhällskunskap 1b och geografi 1 för gymnasiet.

Form: Genomgång av läraren varefter eleverna besvarar frågor med hjälp av factlab samt kompletterar med fakta och information från andra källor.

Redovisningssätt: Klassen delas in i grupper om 3-4 elever i varje grupp. Eleverna arbetar sedan med frågorna gruppvis, diskuterar och redovisar resultaten i helklass. Kan även kombineras med skriftlig inlämning av svaren. Då kan mer tid än 4 lektioner behövas.

Material och verktyg: Tillgång till datorer, Internet och projektor.

Pedagog: Carl-Henrik Larsson gymnasielärare hi, re och sh.

Beskrivning och syfte

Huvudsyftet med denna uppgift är att problematisera indelningen av världen i fattiga och rika länder. Det handlar om att visa eleverna att det finns enorma ekonomiska skillnader mellan befolkningen i de rikaste och fattigaste länderna i världen, men att dessa skillnader även går att se inom de fattiga länderna.

Även i de fattiga länderna finns det en rik befolkning som drar nytta av de ekonomiska aspekterna av globaliseringen. Vad uppgiften kommer att visa är att de fattiga ländernas situation inte beror på bristen på naturresurser. För att nämna ett exempel så har ett land som Kongo Kinshasa bland världens lägsta BNP per capita, samtidigt som landet är mycket rikt på naturresurser.

.....

VAD SÄGER KURS- OCH ÄMNESPLANEN?

Lgr 11

Relevant centralt innehåll för Geografi i årskurs 7–9

- Intressekonflikter om naturresurser, till exempel om tillgång till vatten och mark.
- Förekomst av och orsaker till fattigdom och ohälsa i olika delar av världen.
- Samband mellan fattigdom, ohälsa och faktorer som befolkningstäthet, klimat och naturresurser.

Relevant centralt innehåll för Samhällskunskap i årskurs 7–9

- Hur länders och regioners ekonomier hänger samman och hur olika regioners ekonomier förändras i en globaliserad värld.
- Skillnader mellan människors ekonomiska resurser, makt och inflytande beroende på kön, etnicitet och socioekonomisk bakgrund. Sambanden mellan socioekonomisk bakgrund, utbildning, boende och välfärd. Begreppen jämlikhet och jämställdhet.

Lgy 11

Relevant centralt innehåll för Geografi 1.

- Människans behov av naturresurser över tid. Resurstillgångar och resursernas ojämna fördelning samt konsekvenser av samhällets resursanvändning.
- Globaliseringens drivkrafter och konsekvenser avseende ekonomiska verksamheter och lokal och regional utveckling samt intressen och mönster i en global värld. Geografisk arbetsdelning, transnationella företag, industriella distrikt, transporter och kommunikation.
- Den globala spelplanen och lokal utveckling. Samband mellan befolkningsutveckling, resurstillgång, resursanvändning och intressekonflikter. Etiska frågor kopplade till konkurrensen om jordens resurser, alternativa och möjliga vägar till social rättvisa och hållbar utveckling.

Relevant centralt innehåll för samhällskunskap 1b.

- Samhällsekonomi, till exempel ekonomiska strukturer och flöden i Sverige och internationellt. Försörjning, tillväxt och företagande, resursanvändning och resursfördelning utifrån olika förutsättningar.

Tänk på att statistik i allmänhet och factlab i synnerhet inte presenterar några teorier eller slutsatser, **bara fakta**. Det är upp till Dig att söka, laborera och dra egna slutsatser och då få nytt perspektiv på dina "egna sanningar".

GÖR SÅ HÄR:

1. Läraren går igenom och presenterar begreppen BNP, BNP per capita samt HDI (Human Development index-se förklaring nedan) Sedan förklaras andra sätt att mäta välbefinnande.
2. Läraren har en genomgång, visar och förklarar de förberedda webbsidorna i factlab. (Se under genomgång nedan).
3. Arbetsuppgifter delas ut till eleverna som får hjälp att komma igång med uppgifterna.
4. Uppgiften redovisas i helklass samt eventuellt med skriftlig inlämning.

GENOMGÅNG

1. Läraren presenterar och problematiserar Bruttonationalprodukts-begreppet för eleverna. Läraren skall visa på hur man kan använda BNP och BNP per capita som ett sätt att mäta länders materiella standard. *Det är viktigt att läraren här också tydliggör den kritik som finns mot att använda BNP som ett sätt att mäta välbefinnande. BNP-begreppets brister är viktiga att framhålla i detta sammanhang.* Här lyfter läraren även fram HDI (Human Development Index) som ger en mer rättvis bild. Se förklaring här: [Wikipedia artikel HDI \(Human Development Index\)](#)

2. Läraren presenterar, visar och förklarar de förberedda bokmärkta webbsidorna i factlab nedan som visar statistik om vilka länder som har högst respektive lägst BNP per capita i världen. Här finns även en bokmärkt sida som visar vilka länder som har högst, respektive lägst HDI.

[Bokmärke 1 - Länder med högst BNP per capita \(top 25\)](#)

Kommentar: Notera att siffrorna är i US-dollar och på årsbasis. Senaste mätningen gjord 2016. Bläddra igenom och visa listan för eleverna. Låt eleverna kommentera listan.

[Bokmärke 2 - Länder med lägst BNP per capita \(botten 25\)](#)

Kommentar: Bläddra igenom och diskutera listan med eleverna.

[Bokmärke 3 - Hur BNP per capita har utvecklats 2002-2016 i länderna med lägst BNP \(Botten 10\)](#)

Kommentar: Den blå stapeln representerar 2002 och den gula stapeln 2016. Vad man kan utläsa är att BNP:n har ökat i ett antal av länderna men också minskat i vissa fall.

[Bokmärke 4 -HDI-utvecklingsindex](#)

Kommentar: Bokmärket visar världens länder (i undersökningen 188 stycken) rangordnat efter HDI-Index. Ju närmare 1.0 landet är desto högre välbefinnande har landet enligt de kriterier som HDI mäter. **Se länken under Genomgång punkt 1.** Bläddra igenom listan och visa eleverna.

[Bokmärke 5 - Hur HDI-index har utvecklats 2000-2014 i de länder som har lägst HDI 2014](#)

Kommentar: Den blå stapeln representerar år 2000 och den gula 2014. Bokmärket visar att HDI-indexet har ökat mer än BNP:n i flera av de fattiga länderna under perioden. En tänkbar orsak är att sjukvård, skolor, tillgång på rent vatten och mat har ökat men att BNP:n stått mer stilla. Låt eleverna fundera på vilka orsaker som kan finnas bakom att HDI-indexet ökat mer än BNP:n.

3. Efter att BNP- och HDI-begreppet diskuterats skall läraren lyfta fram andra sätt att mäta välbefinnande i ett land. Spädbarnsdödlighet, medellivslängd, tillgång till rent vatten samt tillgång till Internet och annan informationsteknik är exempel på olika sätt att mäta välbefinnande. Låt eleverna fundera på om de kan komma på andra sätt att mäta och jämföra välbefinnande mellan länder.

4. Läraren visar och förklarar de förberedda bokmärkta webbsidorna i factlab nedan som visar statistik om hur spädbarnsdödligheten och medellivslängd har förändrats över tid i de 10 länder som har lägst BNP per capita. Kommentar: Dessa bokmärken tydliggör för eleverna att även länderna med lägst BNP per capita utvecklas.

[Bokmärke 6 - Spädbarnsdödligheten i länderna med lägst BNP per capita -skillnad 1980-2016](#)

Kommentar: Bokmärket visar tydligt hur spädbarnsdödligheten mer än halverats i flera av länderna med lägst BNP under perioden 1980-2016. Att spädbarnsdödligheten inte har gått ner lika mycket i Kongo Kinshasa och Sierra Leone kan bero på att länderna drabbats av förödande inbördeskrig som periodvis satt alla former av sjukvård ur spel. Siffrorna visar antal döda spädbarn per 1000 födda barn. **Välj fliken tidslinje i menyn så tydliggörs förändringen i minskad spädbarnsdödlighet från 1960.**

[Bokmärke 7 - förändring av medellivslängden i länderna med lägst BNP per capita](#)

Kommentar: Den första kolumnen visar medellivslängden 1975, den andra 2016 och den tredje visar förväntad medellivslängd 2050. Även här synliggörs tydligt att medellivslängden ökar. **Välj fliken tidslinje i menyn så tydliggörs förändringen i ökad medellivslängd från 1960.** Fråga eleverna vad de tror att den ökade medellivslängden i dessa länder beror på.

5. Läraren lyfter fram och diskuterar olika orsaker till varför vissa länder är fattiga trots att de har rikligt med naturresurser. Konflikter, ett kolonialt förflutet, exploatering av västerländska företag och korruption är exempel på faktorer som gjort att de positiva ekonomiska effekterna som naturresurserna genererar snedfördelas och inte kommer majoriteten av befolkningen i ett land till godo. Låt eleverna fundera på vilka andra orsaker som kan ligga bakom fattigdomen.

ARBETSUPPGIFTER

1. Starta med bokmärkeslänken som visar de 25 länder i världen som har högst BNP per capita. Här skall ni välja ut fem länder och sedan omsätta deras BNP per capita i svenska kronor. Tänk på att siffrorna som visas i länken är i amerikanska dollar. Använd därför en valutaomvandlare när ni räknar om ländernas BNP per capita i svenska kronor. Länk till valutaomvandlare finns nedan. När ni gjort det så väljer ni bokmärkeslänken med de 25 länder som har lägst BNP per capita i världen. Här väljer ni ut fem länder och räknar på samma sätt om deras BNP per capita i svenska kronor.

Bokmärke: [Länder med högst BNP per capita \(topp 25\)](#)

Bokmärke: [Länder med lägst BNP per capita \(botten 25\)](#)

Valutaomvandlare: [Valutaomvandlare](#)

- a) Redovisa era resultat skriftligt där det tydligt framgår hur hög BNP per capita länderna har i svenska kronor.
- b) Diskutera i gruppen vilka slutsatser man kan dra av resultaten och skriv ner er diskussion. Vilka är era tankar och funderingar kring resultaten?

2. Tycker ni att BNP per capita är ett bra sätt att jämföra välstånd mellan länder? Diskutera i gruppen och skriv ner era tankar kring detta. Vad tycker ni saknas vid en sådan jämförelse?

3. Nedan finns en bokmärkeslänk från factlab. I statistiken rangordnars världens oljeproducerande länder efter mängden olja som produceras i landet. I den första kolumnen framgår landets oljeproduktion och i den andra kolumnen landets BNP per capita.

Bokmärke: [Oljeproduktion och BNP per capita](#)

- a) Vilka slutsatser kan ni dra av den statistik som visas? Diskutera i gruppen och skriv ner era tankar.

- b) I statistiken kan man se att Nigeria producerar mer olja än Norge. Jämför dessa båda länders BNP per capita. Hur kan ni förklara denna enorma skillnad trots att Nigeria uppenbart är en stor oljeproducent? Skriv ner er diskussion.

4. Nu skall ni välja de länder som hade lägst BNP per capita - se bokmärkeslänken under uppgift 1. Ni skall ta reda på vilka naturresurser som finns i dessa länder och vilka som är deras främsta exportprodukter. Använd följande länk till Globalis <https://www.globalis.se/Laender>.

Har skolan tillgång till Nationalencyklopedins hemsida så kan ni använda den också: [NE.se](https://ne.se). [Wikipedia](https://en.wikipedia.org) kan också användas men var källkritisk.

- a) Vilka naturresurser har de fem länderna med lägst BNP per capita?
- b) Diskutera vad ni kommit fram till och skriv ner er diskussion. Vilka slutsatser kan man dra av resultatet?
- c) Använder vi i Sverige några av de naturresurser som produceras i dessa länder? Vilka i så fall och på vilket sätt?

Tänk på att statistik i allmänhet och factlab i synnerhet inte presenterar några teorier eller slutsatser, **bara fakta**. Det är upp till Dig att söka, laborera och dra egna slutsatser och då få nytt perspektiv på dina "egna sanningar".

Om du har synpunkter eller frågor gällande factlab lektioner så är du välkommen att kontakta oss på adressen: factlab@so-rummet.se